

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації РАЧИНСЬКОГО Сергія Володимировича на
тему: «Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної
ортопедичної допомоги особам призовного віку в Україні»
на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія**

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Здобувачем Рачинським Сергієм Володимировичем повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України» (далі – ДУ «ІСЦЛХ НАМН»), що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016 р.

Здобувач Рачинський С.В. здобув глибинних знань зі спеціальності, оволодів загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору. Набув універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності. Здобув мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи.

Індивідуальний план наукової роботи здобувача Рачинського Сергія Володимировича було затверджено рішенням Вченої ради ДУ «ІСЦЛХ НАМН» (протокол № 9 від 22 жовтня 2018 року).

Науковий керівник – член-кор. НАМН України, д-р мед. наук, професор Шнайдер С.А., директор ДУ «ІСЦЛХ НАМН».

Термін виконання роботи: 2018-2022 роки.

Всі розділи індивідуального плану наукової роботи здобувача Рачинського Сергія Володимировича виконані, що підтверджено результатами підсумкової (річної) та заключної атестації.

Клінічні та статистичні дослідження проведені своєчасно і в повному обсязі із застосуванням сучасних та інформативних методів.

3. Актуальність дисертації.

Останні дослідження вказують на те, що у молодому віці громадян України, які проходять огляди для під час строкового призиву, спостерігається вельми значний рівень стоматологічної терапевтичної, хірургічної та ортопедичної захворюваності.

За даними сучасних стоматологічних оглядів у нашій країні величина потреби в стоматологічній ортопедичній допомозі у вікових групах 15-19 і 20-24 роки вже сягає 25,0-35,9% та 40,4-57,9% відповідно, у залежності від медико-географічного регіону, з явними тенденціями до її зростання у часі та високим ступенем схильності виключно у наймолодшій віковий групі 15-19 років, до виникнення і різкого зростання зубо-щелепних аномалій і деформацій на рівні 90,0-91,0%, пов'язаних з видаленням зубів та подальшими серйозними проблемами щодо їх лікування і відновлення, включаючи і фінансову складову.

Практично аналогічне положення спостерігається і у військовослужбовців рядового складу нашої країни. Так, основну частку військових з періодичною інфекцією, ускладненою періоститом, складають рядові строкової служби – 73,1%. При цьому 87,5% видалених у них зубів були, згідно рентгенологічним даним, попередньо ліковані, що, на думку авторів, вказує на необхідність проведення повторної санації порожнини рота у групі призовників.

Отже, зважаючи на наведене вище і у повній відповідності до пропонованих в останній час НАМН України щодо пріоритетних напрямків і першочергових завдань з розвитку наукових досліджень, які повинні бути орієнтовані на соціальні виклики, які існують на сьогодні у нашому суспільстві, що ведуть до ранньої втрати здоров'я і працездатності, вирішення питань докорінного поліпшення рівня надання стоматологічної ортопедичної допомоги призовникам до Збройних сил України, є вкрай актуальним, соціально значимим і потребує свого як наукового так і практичного вирішення.

На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота здобувача Рачинського С.В. на тему «Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги особам призовного віку на Україні» виконано відповідно до плану НДР ДУ «ІСЦЛХ НАМН»: «Розробити клініко-методичні основи комплексної стоматологічної допомоги із застосуванням дентальних імплантатів» (ДР № 0119U002246) та «Удосконалення прогнозування виникнення та перебігу карієсу зубів і захворювань пародонту, схем їх профілактики і лікування» (ДР № 0121U114672) та є фрагментом даних науково-дослідних робіт.

5. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Здобувачем Рачинським Сергієм Володимировичем доповнені клінічні дані про розповсюдженість, структуру та клінічні прояви основних стоматологічних захворювань чоловіків призовного віку.

За матеріалами проведених досліджень була вперше у нашій країні встановлена величина розповсюдженості стоматологічної ортопедичної захворюваності, інтенсивності її клінічного прояву, визначено стан надання ортопедичної допомоги і рівень задоволеності в основних видах зубних протезів у чоловіків призовного віку серед міського і сільського населення, а також надано прогноз розвитку ортопедичної захворюваності на перспективу в різних медико-географічних регіонах України.

Встановлено пряму залежність величини розповсюдженості і особливо, інтенсивності клінічного прояву, основних стоматологічних захворювань від медико-географічного регіону проживання даної категорії населення і соціального статусу.

Визначено більш значну величину розповсюдженості і інтенсивності розвитку стоматологічної ортопедичної захворюваності у осіб призовного віку західного регіону нашої країни у порівнянні з південним.

Доведено, що при проведенні епідеміологічних досліджень, більш об'єктивними і обґрунтованими показниками стану ортопедичної захворюваності є не величина її розповсюдженості, а інтенсивність її клінічного прояву, що набуває вирішального значення при плануванні ортопедичної допомоги даній категорії населення у різних медико-географічних регіонах країни.

Встановлено, що рівень захворюваності, особливо інтенсивності прояву серед даної категорії населення значно вищий у сільській місцевості у порівнянні з міськими населенням.

Прогнозовано, що при збереженні теперішньої, вкрай незадовільної

ситуації, надання ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку, об'єм зубних протезів, які будуть потребувати виготовлення, може зрости серед міського і сільського населення західного регіону з 578,4 і 1302,8 одиниць до 5784,2 і 6412,7 на 1000 обстежених осіб і по південному, відповідно з 223,5 і 290,1 до 1058,8 та 1339,5 протезних одиниць.

Розраховано й доказово доведено економічну доцільність проведення раннього ортопедичного лікування зруйнованої коронкової частини твердих тканин та дефектів зубних рядів у молодому віці, яка дозволяє знизити загальну вартість ортопедичних, хірургічних і терапевтичних втручань на додаткову передпротезну підготовку на 540% - 1100%.

6. Нові науково обгрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань 22 Охорона здоров'я та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень.

Встановлено різну величину розповсюдженості і особливо інтенсивності клінічного розвитку стоматологічних ортопедичних захворювань у чоловіків призовного віку в найбільш характерних медико-географічних регіонах нашої країни. Обгрунтовано доцільно використовувати диференційний підхід до планування даної спеціалізованої медичної допомоги і, у тому числі враховувати фінансову складову, при введенні їм гарантованої державної пільгової допомоги.

Приймаючи до уваги вельми значну потребу даної категорії населення країни і вкрай незадовільний ступінь задоволеності у них в основних видах зубних протезів та зважаючи на потенційний стрімкий розвиток у даному віці вторинних зубощелепних аномалій і деформацій, запропоновано брати їх на активний диспансерний облік і проведення раннього протезування.

Розроблено та обгрунтовано реформування системи організації й планування спеціалізованої медичної допомоги даній категорії населення нашої країни з метою підвищення рівня надання стоматологічної ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку у найбільш характерних медико-географічних регіонах України з урахуванням фінансової складової на державному рівні.

Теоретичні та практичні результати дослідження впроваджені й використовуються в лекційній та клінічній діяльності кафедри ортопедичної стоматології та кафедри післядипломної освіти Інституту стоматології Івано-Франківського національного медичного університету, відділенні ортопедичної стоматології ДУ «ІСЦЛХ НАМН», кафедри ортопедичної стоматології Харківського національного медичного університету, кафедри ортопедичної

стоматології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького та ще в низці університетів.

7. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Здобувач Рачинський Сергій Володимирович особисто провів клінічні дослідження. Для досягнення поставленої мети було проведене поглиблене стоматологічне обстеження 294 осіб призовного віку в Івано-Франківській області (185 – міських і 109 – сільських) та 332 осіб в Одеській (170 – міських і 162 – сільських).

Усі матеріали проведених стоматологічних оглядів реєструвались у спеціальній універсальній “Карті обстеження стоматологічного ортопедичного хворого”, з віддзеркаленням у неї усіх основних захворювань по 3-м розділам, а саме – у 1-му фіксувались дані про хірургічну й терапевтичну патологію, у 2-му – ортодонтичну та ортопедичну і у 3-му розділі - об’єм необхідної пропонованої ортопедичної допомоги.

Окрім цього, була ще віддзеркалена додаткова відповідна інформація й наведено спеціальний шифратор до досліджуваних питань.

Усі отримані матеріали піддавались відповідній вибірці, групуванню, з подальшою статистичною обробкою і порівняльним аналізом. Необхідна кількість обстежених осіб, для отримання статистично вірогідних даних була повністю дотримана відповідно до методичних рекомендацій Комітету експертів ВООЗ, щодо проведення подібного роду епідеміологічних досліджень та безпосередньо пропонованих на Україні.

Результати проведених стоматологічних оглядів 626 осіб призовного віку чоловічої статі від 18 до 20 років у найбільш характерних медико-географічних регіонах України, засвідчили про різну величину розповсюдженості стоматологічної ортопедичної захворюваності та, особливо, інтенсивності її розвитку і прояву у Західному і Південному регіонах, як серед міського так і сільського населення. При цьому, у Західному регіоні вона становить серед міських мешканців 275,7 осіб і 522,9 – серед сільських на 1000 обстежених, а у Південному, відповідно 247,1 і 253,1, тобто при відносно однаковій її величині між міським населенням, у сільській місцевості Західного регіону вона більша у 2,1 рази ніж у Південному.

При статистичній обробці зведених у відповідні таблиці абсолютних величин для обґрунтованого аналізу отриманих матеріалів даного наукового дослідження і встановлення ступеня їх імовірності, нами розраховувалась середня арифметична величина та середня помилка середньоарифметичної

величини, що абсолютно притаманне при проведенні подібних епідеміологічних досліджень.

Так, при встановленні частоти виникнення дефектів зубних рядів у допризовників у Збройні сили України, частота виникнення при цьому вторинних зубощелепних аномалій і деформацій, їх об'єм й структура, ступінь потреби й забезпеченості даної категорії людей в ортопедичній допомозі, встановлювалась тільки їх середня арифметична величина на 1000 населення відповідно вікової групи, що абсолютно притаманне для подібних досліджень.

У свою чергу, такі показники як ступінь утворення зубо-щелепних аномалій і деформацій, швидкість патологічного нахилу опорних зубів та висування зубів антагоністів у зону видалених зубів, розраховували за умови обов'язкового використання середньої помилки їх середньоарифметичної величини з використанням сучасних комп'ютерних систем у пакетах "Statistica-S" та t-критерію Ст'юдента.

Наявність первинних матеріалів перевірена на попередніх етапах роботи та підтверджується відповідними довідками.

8. Апробація результатів дисертації.

Опрацьовані положення і отримані результати були представлені й обговорені на науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми ортопедичної стоматології» (Харків, 2019), на науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інноваційні технології в сучасній стоматології» (Івано-Франківськ, 2020), на IV міжнародному конгресі «Медицина транспорту – 2020» (Одеса, 2020), на науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інноваційні технології в сучасній стоматології (Івано-Франківськ, 2021), на науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні методи діагностики, профілактики та лікування (Одеса, 2021).

9. Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації.

За матеріалами дисертації опубліковано 18 наукових робіт, з них 6 статей у наукових фахових виданнях України групи Б, 1 стаття у науковому фаховому виданні України групи А, 3 статті у наукових виданнях Польщі, 1 огляд літератури, 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

Провідний внесок за обсягом у матеріалах публікацій належить здобувачу.

10. Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Автором особисто було обрано тему дослідження та підібрані необхідні методи дослідження для виконання поставлених завдань, зібрана та проаналізована сучасна наукова література за темою дисертації. Проведено у повному обсязі клінічні дослідження за темою дисертації, вивчено ефективність запропонованих методів лікування, здійснено статистичну обробку та аналіз отриманих результатів, проведено впровадження результатів досліджень в клінічну практику. Сумісно з науковим керівником поставлена мета роботи, сформульовані основні завдання, висновки та практичні рекомендації роботи.

11. Відповідність дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 221 Стоматологія у галузі знань 22 Охорона здоров'я.

12. Біоетична експертиза дисертаційних досліджень.

Здобувачем Рачинським С.В. вчасно представлені всі матеріали в комісію з питань медичної етики ДУ «ІСЦЛХ НАМН» з метою проведення біоетичної експертизи дисертаційного дослідження щодо відповідності дотримання принципів і норм біоетики (протокол № 114 від 20.01.2023 року).

За висновком встановлено повну відповідність діючим нормам і стандартам, а також матеріалам, поданим на етапі планування роботи (протокол № 98 від 10.10.2018 року).

13. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертацію написано грамотною мовою, стиль викладу та послідовність подання матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

14. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації здобувача Рачинського Сергія Володимировича ЕПК ДУ «ІСЦЛХ НАМН» щодо запобігання академічного плагіату не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (протокол № 2 від 18.01.2023 року). Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням здобувача Рачинського Сергія Володимировича, всі інші цитовані наукові результати супроводжуються посиланнями на їх авторів та джерела опублікування.

15. Набуття теоретичних знань, умінь, навичок та відповідних компетентностей.

Здобувачем Рачинським Сергієм Володимировичем здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Рачинський Сергій Володимирович оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провів власне наукове дослідження, результати якого мають новизну, теоретичне та практичне значення.

ВИСНОВОК

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також за результатами фахового семінару (протокол № 3 від 27.02.2023 року) встановлено, що робота Рачинського С.В. є самостійним завершеним науковим дослідженням, що вирішує актуальне медичне завдання, пов'язане з підвищенням ефективності надання стоматологічної ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку у найбільш характерних медико-географічних регіонах України та питань докорінного реформування системи організації й планування спеціалізованої медичної допомоги даній категорії населення нашої країни.

За актуальністю, науковим та практичним значенням отриманих результатів, їх новизною та опублікованістю, об'єктивністю та обґрунтованістю висновків дисертація Рачинського Сергія Володимировича на тему «Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги особам призовного віку на Україні» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Соматологія повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року, та Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 року, та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова фахового семінару:
Заст. директора з наукової роботи
ДУ «ІСЦЛХ НАМН»,
к.мед.н., с.н.с.

